

برفاندازی از بام‌های کاهگلی

نگاهی به روش زمستان‌گردانی در مشهد قدیم

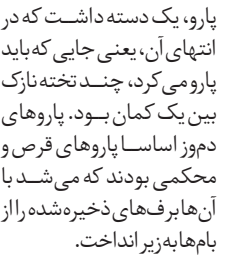
محمود ناظران‌پور
تاریخ‌نویز

پیش از این‌ها، زمستان‌ها سرد و پریسرف بود. گاهی از آذرماه برف می‌آمد و چهره شهر را عوض می‌کرد و به‌دنبال آن، روال زندگی هم عوض می‌شد. نوع پوشش آدم‌ها و خوردوخوراکشان هم تغییر می‌کرد. در قدیم، تهیه سوخت برای کرسی‌ها و بخاری‌ها برای آتش تنور و... هم سخت بود. پیش از این در همین یادداشت‌ها، درباره سوخت‌هایی که خانواده‌ها در زمستان استفاده می‌کردند، نوشتیم؛ از زغال و گلوله‌های خاک‌زغال بگیرد تا ناله گاوو خورش دباغی.

زمستان و سرمای سخت آن، بعضی مشاغل را رونق می‌داد. یکی از این شغل‌ها که با آمدن زمستان رونق می‌گرفت، برف‌اندازی بود. به‌علت برف‌های سنگینی که می‌بارید، برف‌اندازی از کارهای رایج در زمستان بود. برف‌اندازها با پارویی روی دوششان در کوچه و خیابان می‌گشتند تا اگر کسی خودش نمی‌تواند برف بیندازد، آن‌ها بروند و برف‌های روی بامش را ببندازند؛ به‌ویژه که پشت‌بام‌ها کاهگلی بود و ماندن برف روی آن‌ها، می‌توانست باعث نهم‌زدگی سقف خانه‌ها یا آسیب‌های جدی‌تر بشود؛ برای همین هم حتماً باید برف‌ها را پشت‌بام‌ها پاک می‌کردند.

آن‌طور که یادمی‌آید، برای برف‌اندازی، دو نوع پاروداشتیم. یک نوع آن، فقط یک تخته صاف بود؛ درست مثل همین پاروهای پلاستیکی که این‌سال هاست و در خانه‌ها استفاده می‌شود. قدیم همین پاروها، از چوب بود. یک تخته بود و یک دسته هم داشت؛ پاروی سبکی بود برای رفت‌وروب برف‌های سبک. این پاروها برای پاک کردن جلوی دست و پا و کنار زدن برف‌ها بود.

پاروی دیگری هم بود به نام «دموز» یا همان دهن‌واز یا دهان‌باز که اصل پارو کردن برف‌ها با آن انجام می‌شد. این

محمود ناظران‌پور
تاریخ‌نویز

پارو، یک دسته داشت که در انتهای آن، یعنی جایی که باید بین یک کمان بود. پاروهای دموز اساساً پاروهای قرص و محکمی بودند که می‌شد با آن‌ها برف‌های ذخیره‌شده را از بام‌ها به زیر انداخت.

زمستان‌ها وقتی برف‌اندازها می‌آمدند و برف می‌انداختند، ظهر مادرم برایشان بلغورشیر درست می‌کرد که به‌شدت در هوای سرد می‌چسبید. بلغورشیر از خوراکی‌های رایج در زمستان بود. ماده خشک بلغورشیر را روستایی‌ها درست می‌کردند و به‌نوعی، از محصولات دامداری به حساب می‌آید.

دامداری در همه روستاهای اطراف مشهد، رایج بود و هنوز هم رواج دارد. روستایی‌ها در تمام فصل شیردهی گوسفند‌ها، شیرها را در مشک، راهی شهر می‌کردند. خودم در فصل شیردهی که همان بهار است، گاهی تا چهار قاطر شیر، راهی شهر می‌کردیم که هریک، دو مشک بزرگ پرشیر را حمل می‌کرد.

شیرها هم مثل دیگر محصولات که از روستا می‌آمد، در مغازه‌های علافی فروخته می‌شد. ماست‌بند‌ها از صبح زود، در مغازه‌های علافی منتظر بودند تا هر کدام مشک شیری بگیرند و آن‌را فرآوری کنند و از آن، ماست و مسکه یا کره، سرشیر، دوغ، پنیر و... تهیه کنند.

اما در آخر دوره شیردهی که شیر گوسفند‌ها کم می‌شد، دیگر صرف نمی‌کرد که روستایی‌ها، شیرها را به شهر بفرستند. این شیرها در خانه‌های اهالی روستا می‌ماند. بلغورشیر را معمولاً با این شیرها درست می‌کردند. بلغور یا همان گندم نیم کوب را در شیر می‌جوشاندند و بعد خشک می‌کردند و ماده‌ای به‌دست می‌آمد که تا سال‌ها می‌ماند و خراب نمی‌شد و به‌ویژه در زمستان‌ها در خانه‌ها طبخ می‌شد و خوراک ویژه روزهای سرد بود.

تاریخ‌نگار

ابلاغ پیام امام خمینی (ره) به گورباچف

رضا سلیمان نوری

اقدام امام خمینی (ره) در نگارش نامه به آخرین رئیس جمهور اتحاد جماهیر شوروی، میخائیل گورباچف، یکی از فرازهای ماندگار در تاریخ انقلاب اسلامی ایران است. روابط ایران و شوروی در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی به‌دلیل تجاوز ارتش سرخ

به افغانستان، جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق بر ایران و حمایت شوروی از صدام و بر خورد

ایران یا احزاب چپ و به‌ویژه حزب توده، تیره بود. براساس خاطرات ولادیمیر کوزیچکین، مامور ک‌گب در ایران، در سال ۱۳۵۸ خورشیدی سفیر شوروی در سه مر حله با امام خمینی (ره) دیدار کرد تا به‌زمن خویش، ایشان را به حمایت از کشورش دلگرم کند با سخنان خود بر رویکرد سیاست داخلی و خارجی ایران تأثیر بگذارد، اما بنیانگذار انقلاب اسلامی ایران با بی‌اعتنایی، او را به‌وزارت خارجه حواله دادند. ۱۰ سال بعد در سال ۱۳۶۷ خورشیدی این‌بار امام خمینی (ره) با ارسال نامه‌ای به آخرین رئیس‌جمهور اتحاد جماهیر شوروی یعنی میخائیل گورباچف، او را خطاب قرار داد تا بر تکرش کلان‌رو در نگاه به جهان و انسان اثر بگذارد. ابلاغ این پیام در دوران معاصر که سبکی کاملاً سنتی دارد و در دین اسلام امری مسبوق به سابقه است، برای اثرگذاری بر یکی از مقاطع حساس تاریخ بشری و تحول سیستم بین‌المللی، موضوع بسیار کلیدی بود. در ۱۲ دی ۱۳۶۷ نامه تاریخی امام خمینی (ره) خطاب به میخائیل گورباچف، آخرین رئیس‌جمهور شوروی، را هبیتی سفره از جمهوری اسلامی ایران به سرپرستی آیت‌ا.. جوادی‌املی به‌وی ابلاغ کردند. از دیدگاه سیاست خارجی، استفاده از یک فرصت تاریخی برای ابلاغ **برقراری رابطه معنوی و ابراز همدردی و حمایت از مسلمانان شوروی و دیگر کشورهای بلوک شرق، ایستادگی نظام جمهوری اسلامی بر اصل نه شرقی نه غربی و مبارزه با استکبار در اشکال مختلف آن و با اهمیت‌تر از همه دعوت به اسلام، از جمله ویژگی‌های و نکات برجسته این پیام است.**

امام خمینی (ره) در این نامه از صدای شکسته شدن استخوان‌های مارکسیسم سخن به میان می‌آورد و وی را از روی آوردن به غرب برای حل مشکلات اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی بر حذر می‌دارد. بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی در این نامه می‌نویسند: «... اولین مسئله‌ای که مطمئناً باعث موفقیت شما خواهد شد، این است که در سیاست اسلاف خود دایر بر «خدا داری» و «دین زدا یی» از جامعه، تحقیق بزرگ‌ترین و بالاترین ضربه را بر پیکر مردم کشور شوروی وارد کرده‌اید، تجدینظر نمایند و بدانید که بر خود واقعی با قضایای جهان، جز از این طریق میسر نیست،» ایشان تصریح کرده بودند: «مشکل اصلی شما، مسئله مالکیت و اقتصاد و آردی نیست. مشکل شما عدم اعتقاد واقعی به خداست. همان مشکلی که غرب را هم به ابتدال و بن‌پست کشیده و با خواهد کشید. مشکل اصلی شما، مبارزه طولانی و بی‌پرده با خدا و امید هستی و آفرینش است.» امام خمینی (ره) همچنین تأکید کردند: «امروز دیگر چیزی به‌نام کمونیسم در جهان نداریم، ولی از شما جدایی خواهم که در شکستن دیوارهای خیالات مارکسیسم، گرفتار زندان غرب و شیطان بزرگ نشوید.» در پایان نامه، بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی یادآوری می‌کنند: «صریحاً اعلام می‌کنم که جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان بزرگ‌ترین و قدرتمندترین پایگاه جهان اسلام، به‌راحتی می‌تواند خاآن اعتقادی نظام شما را بر نماید و در هر صورت، کشور ما همچون گذشته به حسن همجواری روابط متقابل، معتقد است و آن را محترم می‌شمارد. «نابودی اشتباه جم‌هیر شوروی حدود دو سال بعد از ابلاغ این نامه، نشان داد که امام خمینی (ره) درک کاملی از وضعیت جهان و البته این کشور داشتند.

مختصری درباره یک جشنواره بی‌اهمیت

...در آن سال‌ها اگر شب شعری در دانشگاه و حوزه هنری و ارشاد برگزار می‌شد، تا مخاطب شاخ‌شکسته پیدا می‌شد که سخن شاعر را جدی بگیرد و انگیزه‌ای بشود برای سرودن. اگر در همان سال‌ها به‌شکل جدی به شعر اعتنای می‌شد، خود مردم به آن جهت می‌دادند و از کج روی‌ها و غلط‌هایش جلوگیری می‌کردند، رسانه‌ها جشنواره را زیر دره بین می‌بردند و نادرست و درستش را با تازب می‌دادند و کار به این جا نمی‌کشید. حقیقت این است که جشنواره شعر فجر در غیاب مردم و بی‌اعتنایی رسانه‌ها آغاز به کار کرد و روز به‌روز هم از مردم و رسانه‌ها بیشتر فاصله گرفت. امیدوارم این حرف‌ها موجب رنجش بعضی دوستان عزیز من که دست‌اندر کار این جشنواره بی‌اهمیت هستند، نشود. آن‌ها همچنان در چشم من عزیزند و بزرگوار، اما به‌قول ارسطو، حقیقت از آن‌ها عزیزتر است. همچنان که در اینجا به‌هیچ‌وجه بحث شخص در میان نیست. بدعتی غلط گذاشته شده است و به حکم، خشت اول چون نهد معمار کج، حال‌حالا این دیوار کج خواهد رفت.

حدیث روز

غصه، نصف پیری است.

حصه همدان

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

غروب آفتاب ۱۶:۲۷

آذان مغرب ۱۶:۴۸

نیمه شب شرعی ۲۲:۵۱

آذان صبح فردا ۵:۱۳

طلوع آفتاب فردا ۶:۴۳

آذان ظهر ۱۱:۳۶

</